

Krystyna Kozykowska

Gdzie słowa stają się przyjaciółmi, a historie – lustrami... KSZTAŁTOWANIE KOMPETENCJI PRZYSZŁOŚCI W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM W BYTOWIE

Biblioteka szkolna jest miejscem wyjątkowym, światem wręcz magicznym – to żywe serce szkoły, w którym pulsują myśli, emocje i marzenia. Dla naszych podopiecznych ta szczególna przestrzeń staje się czymś więcej niż tylko zbiorem książek. To przystań, w której mogą zatrzymać się na chwilę, zanurzyć w świecie wyobraźni, a także odnaleźć drogę do własnych emocji, umiejętności i predyspozycji. W naszej placówce rozwijanie kompetencji przyszłości przebiega w dużej mierze właśnie w tej przestrzeni, jakby utkanej w wyjątkowy gobelin, w którym wątek wyobraźni misternie splata się z osnową słów i emocji. W bibliotece, niczym w ogromnym skarbcu, złożone są mapy wszystkich światów – wystarczy otworzyć książkę, by znaleźć się w jednym z nich. Fascynujące jest to, że jest to niekończąca się podróż – niekończąca się opowieść. A kiedy świat zmienia się niczym barwna mozaika, układa w coraz to nowe wzory w kalejdoskopie przyszłości, staramy się, by nasze dzieci mogły wzrastać w przestrzeni pełnej możliwości i sensu. Fundamentem tej przyszłości stają się (oczywiście obok umiejętności cyfrowych): język wyobraźni i opowieści, kreatywność, aktywność twórcza oraz inteligencja emocjonalna. To one pomagają młodym ludziom zrozumieć siebie i otaczający świat, być aktywnym uczestnikiem zmian i demiurgiem własnej przyszłości.

Zgadając się w pełni ze słowami Wisławy Szymborskiej: „Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa, jaką sobie ludzkość wymyśliła”, bardzo wiele uwagi poświęcamy realizacji zadań związanych z promocją czytelnictwa wśród naszych uczniów. Z uwagi na ich niepełnosprawności książka nie jest dla nich oczywistym „przyjacielem”, ale jej wartość jest nie do przecenienia. Czytanie to jedna z najważniejszych umiejętności, pozwala bowiem na wprowadzanie młodego człowieka w świat wartości, budowanie relacji społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości, formowanie poczucia godności, rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozbudzanie ciekawości poznawczej i kształtowanie postawy otwartej wobec świata. Dlatego też staramy się zachęcać uczniów do podejmowania różnych aktywności związanych z czytelnictwem, aby pokazać im, jak piękny i niezwykły jest świat literatury, a zaproszeni do jego poznawania są wszyscy uczniowie, bez względu na poziom kompetencji czytelniczych. A w ciągu całego roku jest wiele

okazji, by serce szkoły było żywiej podczas świąt literatury i słowa.

Październik, czyli miesiąc bibliotek szkolnych, przynosi rokrocznie bogactwo działań literackich. W ramach październikowych działań, opartych o czytanie w bibliotece, teatrzyk KAMISHIBAI czy „słodkie wypożyczenia” (za wypożyczenie książki w określonym dniu czytelnik otrzymuje słodki upominek), odbywają się ciekawe konkursy, warsztaty i zabawy czytelnicze. W minionych latach wyłanialiśmy mistrza pięknego czytania i układania puzzli, uczniowie robili sobie ciekawe selfie z książką i przygotowywali książeczki sensoryczne w ramach konkursu „Czytanie przez dotykanie”, opracowywali książkową listę przebojów. Wystawa „Ta twarz wygląda znajomo” zapraszała do rozpoznawania pracowników szkoły na fotografiach sprzed lat, a w ramach projektu „Przez żółdek do czytania” należało przygotować potrawę według przepisu z książki kucharskiej i wykonać plakat, przedstawiający przygotowanie dania. W czasie przerw organizowano konkursy błyskawiczne w formie rebusów, krzyżówek i zagadek związanych z czytаныmi książkami. Konkursy plastyczne związane z hasłem roku sprawiały, że biblioteka stawała się galerią pięknych, kreatywnych prac – od jesiennych krajobrazów malowanych wierszem, poprzez paradę bajek i legend (w tym regionalnych, kaszubskich) aż po ulubionego bohatera literackiego i bibliotekę marzeń. Szczególnie wzruszającą edycją październikowej akcji była ta pod hasłem „Czytanie dla pokoju” – w bibliotece czytano fragmenty książki Barbary Gawryluk *Teraz tu jest nasz dom* oraz inne utwory związane z tematyką wojny, a zwłaszcza z tym, jak traumatycznym jest ona doświadczeniem dla dzieci, zaś uczniowie przygotowali wymowne prace plastyczne związane z tematem pokoju na świecie. Podsumowaniem działań była wieczornica polsko-ukraińska „Dla pokoju i harmonii na świecie”, podczas której zaprezentowane w języku polskim i ukraińskim utwory literackie i muzyczne – w tym przez duet wyjątkowych artystów: Jarosława Juchniwicza i Ilonę Sorokę – były hołdem złożonym narodowi ukraińskiemu za jego heroiczną obronę ojczyzny.

Biorąc udział w ogólnopolskiej kampanii placówek aktywnie wspierających czytelnictwo pt. „Wielka Liga Czytelników”, uczniowie tworzyli pamiątniki młodego czytelnika oraz brali udział w konkursach i zaję-

ciach promujących czytelnictwo. Podczas corocznej ogólnopolskiej Akcji Masowego Czytania pod hasłem „Jak nie czytam, jak czytam” uczniowie i pracownicy wspólnie czytają wybrany wiersz, a później wypuszczają do nieba baloniki z hasłem akcji, zaś podczas „Przerwy na czytanie” przyłączamy się do akcji bicia rekordu w czytaniu na przerwie. Ogólnopolski Tydzień Bibliotek Szkolnych, akcja „Cała Polska Czyta Dzieciom” i Ekoprogram z Charakterem „Ocalimy świat” to kolejne okazje do otwierania cudownych okien do świata książek, do podróżowania w czasie i przestrzeni oraz zdobywania nowych umiejętności.

Serce biblioteki bije szczególnie mocno podczas spotkań autorskich, organizowanych często w ramach Pomorskiej Wiosny Literackiej. Mieliliśmy ogromną przyjemność i zaszczyt gościć w murach naszej szkoły bytowanekę Barbarę Kosmowską – artystkę słowa i mistrzynię opisywania różnobarwnych emocji. Uczniowie przygotowali dla Pani Basi zagadki i kalambury związane z jej twórczością – wszystkie odgadła celująco! Mielili również wiele pytań, na które pisarka chętnie odpowiadała, przekazując w swoich wypowiedziach mnóstwo pozytywnych emocji, dobroci i poczucia humoru. Zdradziła nam także, że od dzieciństwa lubiła czytać książki, ponieważ pozwalały one podróżować do najróżniejszych miejsc, gdyż „książki mają skrzydełka i prawdziwe skrzydła” oraz czarodziejską moc przenoszenia w czasie i przestrzeni. Natomiast inspiracją do pisania książek jest potrzeba wyrażenia siebie, a samo pisanie to „opowieść szeptana na ucho, rozmowa z bohaterami”, która powinna powstawać powoli i stopniowo dojrzewać. Z kolei Wioletta Piaśnicka – autorka książek, scenariuszy teatralnych, wierszy i słuchowisk – opowiadała o swoich książkach: *Ignas. Opowieści patriotyczne* o Ignacym Paderewskim oraz *Faustynka. Opowieści patriotyczne* o Faustynie Morzyckiej. Ich życie przypadło na czasy, kiedy Polski nie było na mapie świata, gdyż znajdowała się pod zaborami. Mimo to oboje mieli wielkie marzenie – by Polska odzyskała niepodległość. Barwnie opowiedziane wydarzenia i przybliżenie postaci, które przyczyniły się do odzyskania niepodległości przez nasz kraj, były dla naszych dzieci piękną i żywą lekcją historii. Pełne miłych wrażeń było również spotkanie z Aldoną Magdaleną Peplińską, podczas którego poetka przedstawiła niektóre ze swoich wierszy, odpowiadała na pytania czytelników, a także opowiadała o sobie, przywołując ciekawe anegdotki ze swojego życia. Charyzmatyczna artystka w barwny i ciekawy sposób zachęcała dzieci nie tylko do czytania poezji, ale także w interesujący sposób poruszyła wiele ciekawych i ważnych dla młodych ludzi tematów, takich jak dbałość o relacje rodzinne i rówieśnicze, zainteresowania czy ciekawe formy spędzania wolnego czasu.

Aby wyobraźni dodać skrzydeł, powołaliśmy do życia grupę teatralną Raz-Dwa-Trzy. Jej członkowie biorą udział w warsztatach teatralnych, w ramach których zapoznają się z dorobkiem literackim sławnych pisarzy, poznają różne formy sceniczne oraz rozwijają umiejętności aktorskie. Mają również okazję obserwować i podziwiać z bliska warsztat aktorski, oglądając spektakle prezentowane m.in. na scenie Teatru Muzycznego w Gdyni, Polskiej Filharmonii Bałtyckiej czy Bytowskiego Centrum Kultury. Co roku podczas warsztatów przygotowywana jest inscenizacja utworu literackiego, którą później prezentujemy szerszej publiczności podczas przeglądów i uroczystości. Kilka ostatnich przedstawień – *Piękna i Bestia*, *Jaś i Małgosia*, *Królowna Śnieżka i siedmiu krasnoludków*, *Pinokio*, *Calineczka*, *Piotruś Pan* – przenosiło zarówno nasze dzieci, jak i widzów w magiczny świat baśni, w którym za kostiumami, scenografią, grą dźwięków i świateł rozgrywają się zwykle-niezwykłe historie, kształtowane są piękne postawy, doceniana jest miłość i wrażliwość, a dobro zawsze zwycięża zło. Uniwersalne przesłanie baśni – niezmiennie od tak wielu lat – sprawia, że są one wciąż żywe, wywołują radosny śmiech, chwile zadumy i refleksji, pozostawiają ślad w młodych umysłach i sercach. Spektakle prezentowane były m.in. podczas Konkursu Zbiorowych Form Teatralnych „Teatralia” w Kościerzynie, Dnia Dziecka w Bibliotece Miejskiej w Bytowie, Dnia Integracji, Dnia Autyzmu, Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy oraz pensjonariuszom Domu Pomocy Społecznej w Parchowie. Przedstawienia spotykały się zawsze z bardzo ciepłym przyjęciem ze strony widzów (od najmłodszych przedszkolaków po najstarszych – pensjonariuszki i kadrę DPS), a podczas „Teatraliów” w Kościerzynie zespół zdobył główną nagrodę – Złotą Maskę, zaś odtwórczyni głównej roli – nagrodę indywidualną za najlepszą grę aktorską.

W bieżącym roku, odchodząc od konwencji baśni, przygotowaliśmy przedstawienie pt. *Miłość jest elektrykiem*. Scenariusz do spektaklu powstał na bazie książki autorstwa Tiny Oziewicz zatytułowanej *Co robią uczucia?* Przedstawienie jest próbą odpowiedzi na potrzeby uczniów, którym trudno nazywać i zrozumieć cały wachlarz emocji towarzyszących im każdego dnia. Każdej emocji przypisana została melodia, a aktorzy w jej rytmie starają się zwizualizować i nazwać, co się dzieje w świecie uczuć. Scenografię stanowią drabiny, stanowiące metaforyczne uzupełnienie interpretowanych emocji. Gra świateł ma na celu przykucie uwagi widzów i zwrócenie uwagi na ulotność uczuć, ich przemijalność, ale także powtarzalność i uniwersalność dla każdego człowieka. Role zostały dobrane do możliwości intelektualnych i fizycznych aktorów, nie bez znaczenia pozostały także indywidualne cechy osobowościowe oraz predyspozycje do utożsamiania

się z konkretną emocją. Spektakl został zaprezentowany naszym uczniom i rodzicom oraz dzieciom z zaprzyjaźnionego przedszkola i szkoły podstawowej.

Ogromnym wyróżnieniem i wspaniałym doświadczeniem był udział naszej grupy w pierwszej edycji Festiwalu Teatrów Osób z Niepełnosprawnościami „Osobliwości” w Słupsku. Mieliśmy nie tylko możliwość zaprezentowania naszego spektaklu na deskach Teatru RONDO, ale także obejrzenia występów innych zespołów, wzięcia udziału w warsztatach prowadzonych przez profesjonalnego aktora oraz uczestniczenia w koncercie, który stał się doskonałą okazją do radosnej, spontanicznej zabawy i integracji uczestników. Ogromną radość sprawiło nam otrzymanie nagrody jury „za stawianie czoła lękom i śmiałą podróż przez świat emocji”, ale jeszcze większą – reakcje widzów oraz ich wypowiedzi, w których podkreślali, że spektakl był bardzo emocjonalny, dzięki uniwersalnemu przesłaniu i szczerości gry dzieci poruszał serca i dusze, a nawet wywoływał łzy wzruszenia.

Działania podejmowane w zakresie edukacji teatralnej i kulturalnej sprawiają, że rozwijane są kompetencje naszych uczniów w zakresie twórczej aktywności, kształtowania wyobraźni, budowania inteligencji emocjonalnej. To tutaj dzieci uczą się, że ich pomysły mają wartość, że ich perspektywa jest ważna i że każda opowiadana historia może być niezwykłą opowieścią o nich samych. Bezpośredni udział w życiu kultury i sztuki znacząco wspomaga realizowany w placówce proces adaptacji społecznej naszych podopiecznych. Rozwijane są przy tym umiejętności społeczne – dzieci i młodzież uczą się zasad współpracy i kompromisu, wzajemnego szacunku, wyrozumiałości, ale też wspólnego przeżywania całego wachlarza emocji rozpiętych między radzeniem sobie z trudnościami a świętowaniem sukcesów.

Opisane wyżej działania to tylko cząstka wciąż powstającej w naszej placówce opowieści o królestwie literatury, w którym słowa stają się przyjaciółmi, a historie – lustrami. Szkolna biblioteka – niczym zaciszny azyl pośród gwaru codzienności – jest miejscem, w którym każda historia może stać się podróżą w nieznaną lub w głąb siebie, opowieścią o wzrastaniu. Literackie przygody, wyzwania teatralne i czytelnicze święta to podróże ku światom, które pozwalają dzieciom odkrywać innych i siebie, uczyć się zasad komunikacji i współpracy. I co najważniejsze – wlatywać ku marzeniom, odnajdując przy tym pełnię swojego potencjału i przekraczając granice własnych możliwości. My tylko staramy się im przypiąć skrzydła...

Krystyna Kozykowska

Oligofrenopedagog, nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Dzieci Europy w Bytowie.